

‘Wat mijn vrouw voor mij betekent?’ Twee letter grepen: **AL-LES**’

Acteur **Peter Blok** (47) is binnenkort te zien in het theaterstuk *Ik ben weg*. Hij is getrouwd met scenario-schrijfster Maria Goos. Ze hebben twee dochters. Vorig jaar hoorde Maria dat ze borstkanker heeft.

Peter met zijn vrouw, Maria Goos.

“Ben je nu ongelukkiger dan voor we het hoorden?” vroeg Maria me een paar weken geleden, terwijl we samen een week-endje in Antwerpen zaten. Ze verraste me. Ongelukkiger? ‘Nee,’ zei ik. ‘Ja, soms: een uur.’ Maar ik kon nu niet zeggen dat ik minder plezier beleefde aan het repeteren of dat ik, als me wordt gevraagd een interview te doen, denk: waarom zou ik nog een interview doen? Maar soms slaat het toe. Dan staat zo’n uur in het teken van dé mededeling. Want het was nogal een mededeling die ze haar deden, zeg: ‘U heeft kanker.’ Het is een levensverwachtingsdingetje voor de komende twaalf jaar, als we dat halen, en voor daarna. Dan is het niet eenvoudig om spanningsloos door het leven te gaan, dat is echt een klus. Tot het moment komt dat je je realiseert: zo ligt het, ik kan niks anders doen dan er zo goed mogelijk mee omgaan. En dan ga je gewoon weer leuke dingen doen.”

Een van die leuke dingen is *Ik ben weg*, een theaterstuk geregisseerd en geschreven door Ger Thijs en waarin Peter een van de hoofdrollen speelt. “Het is een Nederlands stuk, dat vind ik belangrijk,” zegt Peter. “We hebben in Nederland veel geklaagd dat er zo weinig schrijftaditie was in ons land. Maar de afgelopen twintig jaar is dat wat meer geworden. Ger is daar een van de exponenten van en kan erg mooi schrijven, vind ik. En Maria is er ook één.” Het afgelopen theaterseizoen was Peter te

zien in *De geschiedenis van de familie Avenir*, een stuk geschreven door Maria Goos, de vrouw met wie hij al meer dan 25 jaar samen is. Het maakt hem niet uit of hij nu in een stuk van haar of van een ander speelt. “Bij de stukken van Maria maak ik de ontstaansgeschiedenis mee en omdat ik zo lang met haar woon en leef, voel ik eerder aan waar het over gaat en wat een scène of gesprek tussen twee mensen nu écht behelst. Een script van een ander laat ik haar meestal lezen voordat ik ‘ja’ zeg, maar het beïnvloedt mijn beslissing niet. Maria heeft in het toneelschrijven haar smaak en kracht ontwikkeld, maar dat is ook maar een manier. En bovendien is het mijn leven. Ze heeft niet altijd gelijk. Maar vaak wel.”

Ik ben weg gaat over twee oude vrienden die elkaar na een lange tijd weer tegenkomen. Het is een tragikomedie over vriendschap, een mislukt leven, een hartstochtelijke liefde én over succes. Peter heeft zelf een paar keer getwijfeld of hij wel succesvol genoeg was voor zijn vak. “Twijfelen is gezond. Filmmaker Eddy Terstall zei eens tegen mij: ‘Twijfel is een ode aan de waarheid.’ Dat vond ik mooi gezegd. Ik heb zo’n twijfelperiode gekend toen ik vijf jaar bezig was. En een jaar of tien geleden ook. Opeens vond ik wat ik deed niet goed en interessant genoeg en zat ik niet op de goede plek. Er ontbrak iets aan mijn geluksgevoel in het vak. Ik dacht: ik stop, ik doe het niet meer. Ik kreeg een aanbieding en heb ‘nee’ gezegd. Ik kreeg

nog een aanbieding en dacht: dat is wel heel leuk. Leuke mensen. Dat doe ik nog en dan stop ik. En gaandeweg kwam er een nieuwe mooie aanbieding. Ik nam me voor om alleen nog maar op een bepaald niveau te werken of anders niet. En vanaf dat moment heb ik alleen op dat niveau gewerkt.” Een tijdje heeft hij er last van gehad dat de erkenning uitbleef in de vorm van prijzen. Zijn vriendenclubje van de *Toneelschool Maastricht*, bestaande uit onder meer de acteurs Pierre Bokma en Gijs Scholten van Aschat en regisseur Willem van de Sande Bakhuyzen, werd ermee overladen. *Gouden Kalveren*, *Louis d’Ors*; de prijzen waren overal. Behalve in Huize Blok. Ook nu, in *Ik ben weg*, staat hij naast iemand die een *Louis d’Or* verdiende; Mark Rietman kreeg hem in 2005. “Het regende prijzen in mijn vriendenkring, ja. Ik dacht: zie je wel, het klopt. Ze zijn allemaal bijzonderder. Dat was even slikken. Ik kreeg ook een hernia in die tijd en ben in die periode flink tegen mijn eigen spiegelbeeld opgelopen. Uiteindelijk dacht ik: als bij die prijzen je geluk ligt, is het niet best met je gesteld. Prijzen zijn leuk, het zijn de krenten in de pap. Maar je moet je druk maken om de pap. Sindsdien heb ik er geen last meer van.”

Maar het gaat dan ook voortvarend met de ►

carrière, constateert hij tevreden. Behalve op het toneel was hij te zien op televisie in de populaire serie *Evelien* en binnenkort weer in *De Daltons*. Hij had daarnaast een rol in de Paul Verhoeven-film *Zwartboek* en zijn stem is geregeld te horen in animatiefilms. “En ik heb ook een gezin. In de nasleep van deze twijfelperiode heb ik me gerealiseerd dat mijn geluksgevoel erg wordt bepaald door aan de ene kant mijn werk, maar aan de andere kant dat gezin. Als ik te veel werk, begin ik thuis erg te missen. Ik heb daar een evenwicht in gevonden. Dat vind ik toch belangrijker dan dat ze na mijn dood een standbeeld voor me oprichten.”

Dat Gouden Kalf kwam alsnog. In 2003 won hij er één voor de film *Cloaca*, samen met zijn medehoofdrolspelers Pierre Bokma, Gijs Scholten van Aschat en Jaap Spijkers. Peter mocht dit *Kalf* mee naar huis nemen. “Ik had nog niks, hartstikke lief van ze. Hij staat in de vensterbank, iedereen die langsloopt kan hem zien. Mijn achterpoot, zeg ik altijd met trots, een van de vier. Ik had niet het idee dat mijn leven gered was door zo’n *Kalf*. We wonnen de *Speciale Jury Prijs*, maar verder werd de film genegeerd en dat vond ik raar. Het voelde als een goedmakertje. Ik dacht: zo kun je er inderdaad over denken. Maar het is fijner om te denken: wat leuk, een prijs. Daar heb ik voor gekozen. Maar het is ‘maar’ een prijs.”

Peter Blok met Jaap Spijkers in de film *Cloaca*.

lijk halffrond zit en de zon anders gaat. Kerst in de zomer. Je kent het allebei. Die boom, want die heb je zelf gekocht. En die hitte ken je ook. Het is raar en beangstigend geweest.” Hij was erbij toen Maria het bericht kreeg. “Een shock, zo moet je het noemen. Je reageert eigenlijk niet, bent verlamd. Maria had een grote fysieke reactie en ik was erg op haar gefocust. Hoe gaat het met haar? Het heeft wel met doodsangst te maken, hoor. Het voelt alsof je met twee wielen langs het ravijn rijdt en het niet hebt gezien. Alsof er in je hart wordt geknepen. Dát is de reactie. Verder heb je geen reactie. Het zijn grotere mededelingen dan in je passen. Daarom heeft het tijd nodig om dat hele gebied van dat gevoel te bewandelen, om in al die hoekjes te zijn geweest van wat de betekenis is van die mededeling. Het gaat per druppel. En er is meteen een scheiding: de waardevolle dingen komen links te liggen, de niet-waardevolle meteen rechts. En zo ga je je ook gedragen.

‘Het is niet zo dat ik mezelf zou verhangen als Maria dood zou gaan. Er zijn duizenden mensen die dit hebben meegemaakt en aangekund’

Want ja: wat betekent een prijs nog als je vrouw vervolgens ziek wordt? “Een prijs valt dan helemaal weg,” zegt Peter. “Het stelt helemaal niets voor. Als ze boven denken: we knippen het lijntje door, daar zit je dan. Mag je wat prijzen je graf mee in nemen. Jij blij. Als je vrouw ziek wordt, dan houdt het allemaal op.” Hij is even stil. Zegt dan: “Nee, dat is verkeerd geformuleerd. Het houdt niet allemaal op. Laatst zei ik tegen een vriend: ‘Alles is anders geworden en toch is ook alles hetzelfde gebleven.’ Want niet alles is ineens nieuw. Ik heb dezelfde vrienden, hetzelfde leven. Het hele patroon is eigenlijk hetzelfde. Alleen de lichtval is totaal anders. Alsof je op het zuid-

Als mensen je rond etenstijd opbellen met de mededeling: ‘Goedemiddag, ik ben van die en die financieringen en wilde u vragen of u geïnteresseerd bent in een lening? Ik kan u namelijk een aantrekkelijke aanbieding doen.’ Dan heb je in eerste instantie de neiging om te reageren op die boodschap met: ‘Het hoeft niet, want...’ En nu denk je niet alleen dat, maar ook: daar zit dus iemand die is ingehuurd om rond etenstijd, want dan zijn de meeste mensen thuis, op te gaan bellen en jou lastig te vallen en heel vriendelijk te doen, omdat ze weten: als er één op de duizend reageert, hebben we duizend keer gebeld en dat kost zo en zo veel. Waarom gaat zo iemand niet iets doen waar we wat aan hebben? En

dat zeg je dan ook door de telefoon. En dan hang je op. Dat is het verschil. Het maakt de dingen heel helder en heel hecht.”

Hoeveel Maria voor hem betekende, wist hij al heel goed. “Daar heb ik dit niet voor nodig gehad. Wat zij voor mij betekent, zijn twee lettergrepen: AL-LES.” Natuurlijk heeft hij erover nagedacht hoe een leven zonder haar eruit zou zien. “Het is niet zo dat ik mezelf zou verhangen als Maria dood zou gaan. Er zijn duizenden mensen die dit hebben meegemaakt en hebben aangekund. En ik kan dat ook aan. Ik zou echt geen dikbuikige alcoholist worden, die alleen maar televisie kijkt en alles laat versloffen. Dat zou een belediging zijn, dan zou ik geen knip voor de neus waard zijn. Ik voel me eerder bevestigd in de opvatting over mijn leven en de richting waar ik naartoe aan het gaan was. De harmonie tussen mijn privéleven en het werk. Gelukkig wel, zeg. Want als ik nu door deze gebeurtenis zou denken: wat heb ik toch al die jaren gedaan? Wat een verspilling van tijd! Dat lijkt me niet fijn. Ik heb ook niet opeens de aandrang, zoals anderen, mijn leven rigoureuus om te gooien. Een kennis van mij heeft tien jaar bij het toneel gezeten en begint nu een olijfbosgaard in Portugal. Daar heb ik ongelooflijk veel respect voor. Zelf zou ik niet weten wat ik anders zou kunnen doen, iets wat je misschien wel zou verwachten bij een crisis als deze.”

Zijn dochters, Saar van vijftien en Roos van twintig, zijn fantastisch voor Maria geweest in de afgelopen periode. “Een groot voordeel was natuurlijk dat het geen kleine kinderen meer zijn. Je kunt concreet praten en niet van: ‘Mama is heel erg moe.’ Mijn oudste is ontzettend sterk en volwassen en heeft een goede manier gevonden om ons te helpen. Ze vindt het ook prettig om iets te doen. Koken, iets ophalen. De jongste heeft het in het begin wat moeilijk gehad, wat ze godzijdank ook heeft gezegd. Dan had ze een ontzettend leuke dag gehad op school, maar zodra ze de sleutel in de deur stak, bedacht ze: oeps, ik heb een leuke dag gehad, maar dat kan helemaal niet, want mijn moeder heeft kanker. Die voelde zich bijna schuldig. Het is ook verwarrend voor een kind. Daar hebben we goed met elkaar over kunnen praten. Ze moest de dingen niet voor ons verzwijgen. Maria moest een keer huilen tijdens een pittig gesprek met vrienden en daar zat

Saar bij. Maria zei tegen haar: ‘Ja, schat. Dit zal vaker gebeuren.’ Ze reageerde met: ‘Ik heb dit veel liever dan dat je een moeder wordt, die fluistert door de telefoon.’ Heel goed. Als ik arts was, zou ik ons graag als patiënt willen. Ik heb het gevoel dat wij wel begrijpen wat ze bedoelen.” Ook Peter heeft een manier gevonden om ermee om te gaan. “Natuurlijk mag ik verdrietig zijn. Je kunt je niet anders opstellen, maar je kunt er wel voor zorgen dat je er bent, dat je tijd voor haar maakt. Niet erbovenop blijven zitten, maar zo dat iemand aanspraak op je kan maken. Hoe je relatie zo’n periode doorstaat, is ook te vergelijken met het krijgen van een kind: als het goed zit, versterkt het die. Als het fout zit, komt er een wig in. Dat is met zo’n ziekte net zo.” Maria draagt een hoofddoekje; zodra na haar tweede chemokuur haar haar begon uit te vallen, hebben ze het afgeknipt. “Ze is nog nooit zo vriendelijk toegeknikt door moslimvrouwen,” zegt Peter lachend. “Maar iedereen die het ziet, bevestigt je continu: je hebt kanker. Voortdurend is er die confrontatie.” Peter mag graag naar een mooie vrouw kijken. En nu mist zijn vrouw een borst. “Dat is heel ingrijpend. En het zal nog wel wat tijd vergen voor de dagelijkse confrontatie daarmee gewoon is geworden. Elk lichaamsdeel is dierbaar, maar dit heeft ook nog zo’n emotionele lading. Onze lichamelijke verbondenheid is nu doordrenkt van de zielsverwantschap. De betekenis van het lichaam speelt zich af op zo’n ander niveau dan een stel lekkere tieten van een andere vrouw. Natuurlijk, ik kijk nog steeds op als er een mooie vrouw voorbijkomt. Dan voel ik me niet schuldig. Maar voor haar is het moeilijk als er een vrouw met een prachtig decolleté binnen komt zetten, dat is even slikken. Maar ze heeft nooit woedend geroepen: waarom ik? Iets wat sommige vrouwen wel hebben. Maria’s houding was juist: waarom ik niet? Een op de drie mensen krijgt kanker, één op de zoveel vrouwen krijgt borstkanker. In het blok bij ons wonen 31 vrouwen, van één weten we dat er iets is gebeurd. En zij is pas de tweede. Dat is een godswonder.” Zelf had hij op zijn veertigste een hernia, daarvoor heeft hij een depressie gehad. En nu dit weer. “Ik heb weleens gedacht tijdens die hernia: hoe moet het nu verder? Maar nooit: waarom ik? Irrelevante vraag. Daar is geen reden voor. Tenzij je gelooft in de zin van het leven. Of een hogere macht die de zin aan het

leven geeft, dan is daar blijkbaar een beslissing aan voorafgegaan. Waarom verliezen mensen een kind? Zo gaat dat in het leven. Uiteindelijk gaan we allemaal dood. En zeg: we hebben niet te klagen, Maria en ik. We doen allebei wat we willen! Moet je gaan turven hoeveel mensen er op straat naar hun werk gaan, omdat hun baas zegt dat ze er zo en zo laat moeten zijn. Die moeten het hebben van: over een kwartier mag ik naar huis, dan ben ik lekker vrij. Dat zit helemaal niet in mijn systeem. Kijk, ik vind het voorlopig wel even genoeg. Eerst die hernia en nu, vijf jaar later, die borstkanker. Als het allemaal goed gaat, dan even tien jaar niet.” Hij vond het heerlijk om zich op z’n werk te focussen. “Ook zoiets. Als ik nu bij een IT-bedrijf zou werken, zou ik hebben gedacht: mijn vrouw ligt daar thuis zwaar gedeprimeerd na een chemo. Wat zit ik hier nu aan een toetsenbord een programma te maken voor verkoopstimulerende verpakkingsmiddelen? Maar ik ging háár stuk spelen, met mensen die haar allemaal een warm hart toedragen en die wilden weten hoe met haar was. En Maria wilde weten hoe de voorstelling was, of hij aankwam of niet, of het vol zat. Ik kon daar zonder problemen heen, ik liet haar niet in de steek. Het was ook háár ding. Het was heerlijk om even de zinnen te verzetten. Even iets anders. Ik vond dat zelfs gezond. Erg gezond. Ook omdat het niet een aangestapt programma was. Zo’n baas die dan zegt: ‘Ga jij maar niet het hele land door.’ Dan kom je in zo’n patiëntenprogramma. Ik deed gewoon wat ik altijd deed. En ik was dan overdag thuis. Maria vond het ook prettig dat ik gewoon aan het werk ging. Dan zat ze niet 24 uur met zo’n verpleger opgescheept. Er kwam af en toe wat organisatietalent bij kijken, want alleen zijn was niet prettig voor haar, dus dat moesten we voorkomen. Maar dat ging soepel.” In hun vriendenkring overleed Willem van de Sande Bakhuyzen twee jaar geleden aan

kanker. “We gaan allemaal richting de vijftig of hebben die leeftijd al bereikt en ik merk dat we zijn opgeschoven naar een volgende fase. Je hebt het kinderen krijgen, de uitputtingsslag die dat is. Als die kinderen een beetje een geregeld leven krijgen, naar school gaan en zo, begint meestal het gedonder met een van de ouders. En als dat eenmaal stabiel is geworden, vallen de eerste doden in de eigen vriendenkring. Krijgt er één ineens een hartaanval. Nu zijn we zelf een beetje aan de beurt.” Angst voor de dood heeft hij niet. “Je gaat toch dood. En na de dood is er niks, ik hoop het ook niet. Dat zou een enorme inflatie betekenen van het leven nu. Wat mijn allergrootste angst dan wel is? Dat lijkt me logisch, dat mijn vrouw doodgaat. Maar er is licht aan de horizon. We zijn op de goede weg, we voelen ons krachtig en vitaal.” ✿

Ik ben weg gaat op dinsdag 25 september in de Stadsschouwburg in Amsterdam in première. Het stuk wordt echter vanaf 14 september al opgevoerd. Zie voor de complete speellijst: www.hettoneelspeelt.nl

interview: bram de graaf, fotografie: stefan heijndaele, sunshine, a-film